

zborovanju v Ribnici, dne 6. oktobra t. l., se zgraža nad nezasišanim škandalom, da je Italija, domovina velikega Danteja, Mazzinija in drugih velmož, uničila s 1. oktobrom t. l. slovensko, kot sploh drugojezično šolstvo, z uvedbo italijanske v vse prve razrede (oddelke). S tem, da so prepovedali naš jezik v šoli in cerkvi, ter pregnali najidealnejše učiteljstvo in duhovščino preko meje v negotovo bodočnost, so oropali ubogo ljudstvo vseh pravic, ki jih je imelo že dolga stoletja, kot gospodar, danes pod italijanskim jarmom nahajajočega se ozemlja.

— **Neverjetne takse — prosvetni davki, ki nam uničuje kulturni napredek.** V novem zakonu o taksah so predvidene sledeče postavke prosvetnega davka. Uradniki bodo morali plačati za strokovne izpite 20 + 30 Din; kolek za izpričevalo o položenem učiteljskem izpitu bo stal 150 Din, za proforski izpit 200 Din; razredno spričevalo v osnovni šoli bo stalo 5 Din, maturitetno spričevalo 30 Din. Ubogi otroci in starši! Ako se ne plača taksa, ne sme biti učenec sprejet v višji razred. Doktorska diploma stane 500 Din. Takšen nesocialen načrt si upa predložiti vlada narodni skupščini in še celo zahteva, da naj velja zakon, storjen na podlagi tega načrta že od 1. septembra letos dalje. **Taksa na spričevala je pa tudi protustavna, ker ustava določa, da je osnovni pouk državen in brezplačen.**

— **Ponesrečen pohod »Slomškarije« na Štajersko.** Kakor smo pričakovali, tako je prišlo. »Slomškova zveza« je na Štajerskem popolnoma pogorela. Skrivali so ime lokala do skrajnega trenotka, ker so upali in se bali. Upali so, da bodo naložili par nezavednih članov, pa ni šlo in ne gre! Uvideli so, da je najbolje pustiti štajersko stanovsko trdno zavedno učiteljstvo lepo pri miru s »Slomškovo zvezo«. Tu ne pomaga vse nič, še tako leskeči ornat, ves orlovski pomp in obiski cerkvenih dostojanstvenikov, naše učiteljstvo je dozorelo dovolj, da spozna moč svoje jelekne organizacije, kateri se ima skoro izključno zahvaliti za vse pribojevalne dobrine. Ne hodite več k nam iskat učitelje in učiteljev, ki bi se vam še hoteli udinjati kot rušitelji svoje stanovske organizacije, svoje moči, svojega vpliva! Ne boš, prišel si prepozno na ogled, trdnjava je že gotova, brezuspešen je vsak naskok! Čujte in strmite! Ustanovni shod se je na dan »zborovanja« sklical v Cirilovo tiskarno, to je v tiskarno »Slovenskega Gospodarja«, ki teden za tednom izliva golido na učiteljstvo in ki je še pred kratkim hujskal razsodno ljudstvo, da so učitelji naredili oziroma zahtevali jesenski pouk na kmetih. Nikar ne nastavljajte zanj za »Slomškovo zvezo«, naša stanovska organizacija in nje disciplina, to je naš ponos in tukaj smo najbolj občutljivi! Naj živi naša stanovska zavest!

— **Tov. g. Živ. V. Mitrovičeva** je premeščena na lastno željo službeno v Novi Sad, od kjer se javlja, da je že nastopila službeno mesto.

— **Tovariši — lovci!** Tvorica učil in šolskih potrebščin v Ljubljani potrebuje v svrhu svojega obrata razne ustreljene ptice in živali, ki bi bile primerne za gačenje. V ta namen se naprošajo vsi tovariši-lovci, naj nam o prilikah pošiljajo take eksemplare. **Stroske in poštnino povrnemo.** Na delo tedaj; procvit naših gospodarskih podjetij je korist celotne naše organizacije, ker se čisti dobiček od njih uporablja izključno za organizacijo in narodno-kulturne namene!

— **Poverjeništvu UJU v Ljubljani potrebuje:** 1. Avstrijski državni šolski zakon in dokončni šolski in učni red. 2. Dr. Burckhardove zakonske zbirke 27. del »Volksschulgesetze« zvezek I.—IV. 3. Kranjske deželne šolske zakone. 4. Zbirka štajerskih deželnih šolskih zakonov. (Rožek in Končnik). Ponudbe z navedbo cene prosimo takoj na Poverjeništvu UJU — Ljubljana. Učiteljska tiskarna.

— **kpl. Ročni zemljevid Slovenskega ozemlja** v merilu 1:600.000, izvršen v štirih barvah, priredil ravnatelj učiteljskega Matija Pirca, risal Slavoj Dimnik, učitelj v Mariboru, je izšel v litografskem zavodu in založbi Mariborske tiskarne v Mariboru. Zemljevid, ki je namenjen predvsem šolski mladini, obsega vse ozemlje, na katerem prebivajo Slovenci: od Humina v beneški Sloveniji do skrajne vzhodne meje Prekmurja in od Sv. Ane na Igu v Prekmurju do najjužnejših slovenskih krajev v Istri. Delo dela čast prireditelja kakor tudi domačemu litografskemu zavodu, kajti v slovenskem podjetju dosedaj še ni izšel tehniško toliko dovršen zemljevid. V krat-

kem bo izšla nova izdaja istega zemljevida, izvršena v osmih barvah.

— **Uprava listov UJU poverjeništvu Ljubljana** ima na zalogi še sledeče letnike »Popotnika«: Letnik 1888., 6 kompl. izvodov, letnik 1889., 11 kompl. izvodov, letnik 1890., 5 kompl. izvodov, letnik 1892., 8 kompl. izvodov, letnik 1893., 5 kompl. izvodov, letnik 1900., 37 kompl. izvodov, letnik 1902., 2 kompl. izvoda, letnik 1904., 37 kompl. izvodov, letnik 1905., 13 kompl. izvodov, letnik 1906., 43 kompl. izvodov, letnik 1907., 17 kompl. izvodov, letnik 1908., 37 kompl. izvodov, letnik 1909., 23 kompl. izvodov, letnik 1910., 32 kompl. izvodov, letnik 1912., 42 kompl. izvodov, letnik 1913., 54 kompl. izvodov, letnik 1915., 123 kompl. izvodov, letnik 1916., 72 kompl. izvodov, letnik 1917., 43 kompl. izvodov. — Nevezane letnike oddajamo a 10 Din s poštno vred, preskrbimo pa lahko tudi vezavo proti odškodnini 12 Din za letnik.

Naša kulturna organizacija.

Ferijalni Savez učiteljstva.

— **f Vsem udeležencem počitniškega izleta!** Ako je malo upanja, da pri Vaših okrajnih učiteljskih društvih v tem šolskem letu ne bodo ustanovljene učiteljske P. F. S., se izjemno lahko vpišete v našo učiteljsko P. F. S. Pošljite do 20. oktobra 17 Din in prijavo za vstop! — Mrovlje, Črnomelj.

— **f Novomeška učiteljska P. F. S.** je imela 7. t. m. v novomeški osnovni šoli svoj prvi občni zbor. Predsednik tov. Pirnat je primerjal ideje F. S. z idejami UJU in omenjal končni cilj F. S. v učiteljsko - proforsko - dijaškem F. S. Po splošnem pregledu lanskega dela v F. S. doma in drugod, je poročal o III. kongresu F. S. v Beogradu. Sklepno je pozival člane k agitaciji za F. S. in podal program za bodoče poslovno ferijalno leto: 1. Borba za vozne ugodnosti posameznikom ali vsaj le po dvema. 2. Kolonija na Gorjancih. 3. Svrtišta event. kolonije v Šmarjeških in Novomeških Toplicah. 4. Vstop učencev višjih razredov osnovne šole v F. S. in eventualno počitniško potovanje z njimi, kot tudi 5. event. počitniško potovanje novomeške učiteljske P. F. S. s prosvetnim programom. Iz poročila tajnice tov. ge. Pirnat-Breznikove posnemamo: Podružnica je imela 71 članov-ic. Med letom je 6 malodušnic izstopilo. Od ostalih 65 članov je bilo 59 učiteljev(-ic), 2 strokovna učitelja, 3 profesorji in 1 učenka. Podružnica je priredila štiri gledališke predstave in cvetlični dan. Z nabrano vsoto si je potem kupila 10 poljskih postelj za blazinami ter vsemi za Svrtišče potrebni pritliklinami. Postavila je o velikih počitnicah moško in žensko Svrtišče — ki ga ni imelo daleč para — in kjer se je oglasilo 12 ferijalcev. Nekateri so prenočili v Svrtišču, drugi pri privatnih dobrotvorih. Prostih hran in prenočišč je bilo v Novem mestu in neposredni okolici nad 30. Od strani vodstva P. F. S. je bilo vse tako preskrbljeno, da je bila vsaka zloraba F. S. izključena. Blagajničarka gđ. tov. Klemenčičeva je imela 9782.95 Din denarnega prometa, in sicer 5187.10 Din dohodkov in 4595.85 Din stroškov. Prebitek 591.25 Din tvori podlago drugemu poslovnemu letu. Ker predstavlja Svrtišče vrednost 3000 Din, roba Podružnice 191 Din, znaša celokupno premoženje CXLI. P. F. S. okroglo 3800 Din. Gospodar tov. Lamut nam je naštel vse premoženje in njegovo — že zgoraj omenjeno ceno. — Tov. Hočevnar je v imenu nadzornega odbora izjavil, da so bile vse knjige pregledane in da je vse v najboljšem redu, nakar je prejela tov. blagajničarka absolutorij. Nato se je prešlo na volitev odbora. Z vzklikom so bili izvoljeni: Pročelnik: učitelj Viktor Pirnat, tajnik: Fr. Zwitter, maturant, blagajničarka: Albina Ahačičeva, učiteljica, gospodar: Tone Lamut, učitelj, odbornika: prof. Josip Kovač, učitelj Fran Hočevnar. Nadzorni odbor: Tov. Fr. Grundnik in tov. L. Klemenčičeva. Podružnični sud: Prof. Modrijan, tov. Hrovat in tov. Grundnikova. Pri slučajnostih je prosil prof. Kovač za sprejem osmošolcev v Podružnico, ker je dijaška P. F. S. po nektrivdi sedanjih študentov zadolžena in eksistenčno nemogoča. Sklenilo se je, da se sprejme v učiteljski P. F. S. gimnazijce in trgovsko šolo, kot tudi šmihelsko deklisko meščansko šolo. Da se dijaštvo tem bolj zainteresira, se pritegne enega v odbor. Na predlog ge. tov. Grundnikove je občni zbor izrekel predsedniku tov. Pirnatu za njegovo ferijalno delovanje priznanje in zahvalo. S ponovnim pozivom na agitacijo

za F. S. je predsednik zaključil občni zbor.

— **f Novoustanovljena učiteljska P. F. S. v Beli Krajini.** 6. oktobra t. l. je v Metliki zborovalo »Belokranjsko učiteljsko društvo«, pri katerem je referiral podpisani o temi: Učiteljstvo in F. S. Po zborovanju se je vršil ustanovni občni zbor »Učit. P. F. S. v Beli Krajini«. Priznam, da število članstva ni dovoljno (okrog 25) toda upam, da bo vsak tovariš-ica tega okraja čutil v sebi stanovsko-moralno dolžnost in pristopil v našo učit. P. F. S., da kot član podpira to velevažno organizacijo. Izvoljen je bil enoglasno sledeči odbor: Predsenik: tov. nadzornik Lukežič G., tajnik: tov. Mrovlje, blagajničarka: tovarišica Pavlinova, gospodar: tov. Špan, trgovec: Vigele, častni sud: tov. Kos in Dolinar. Vse tovarišice, ki so se priglasile pri zborovanju kot članice in vse ostale prosim, da do 20. oktobra t. l. pošljejo znesek 17 Din blagajničarki (pristop centrali 11 Din, podruž. članarina a 2 Din za oktober, november, december). Takoj ob ustanovitvi naše P. F. S. apeliram in prosim točnosti, da ne bo nepotrebnega pisarjenja. Ker ni v Beli Krajini srednjih šol, torej dijaških P. F. S., nas čaka delo, da pripravimo vsaj eno svrtišče. Na delo! — S. Mrovlje, Črnomelj.

Književnost in umetnost.

Nove knjige in druge publikacije.

— **kpl. Engelbert Gangl: Zbrani spisi za mladino.** Sedmi zvezek. Pripovedni spisi. Last in založba: »Društva za zgradbo Učiteljskega konvikta«. Cena vez. izvodu 18 Din, elegantno vezana 20 Din.

— **kpl. Ivan Zorec: Pomenki.** Dobi se v založbi Učiteljske knjigarnice. Cena obširni knjigi, ki obsega 183 strani, 11 Din.

— **kpl. Portret pesnika Stritarja.** Jugoslovanska tiskarna v Ljubljani je natisnila in izdala portret pesnika Josipa Stritarja — delo akademičnega slikarja Fr. Sterleta. Posnetek umetniškega dela, ki ga je slikar zasnoval začetkom letošnjega leta v Aspangu, kjer je bival naš pesnik do povratka v domovino, je točen in precizen in predstavlja pesnika v njegovi visoki starosti. Portret, ki bo krasil vsako slovensko hišo, toplo priporočamo. Prodaja se v vseh knjigarnah in stane 20 Din.

— **kpl. Uzorci našega diskredita u Americi.** Zašto je dolarski zajam propao. Naše izseljeničko pitanje. Jedna važna poruka ministarstvu vnanjskih poslova. Piše: D. F. Andričević, šef američanskog odjela Jadranske banke u Ljubljani. Zvezna knjigarna. Ljubljana, Marijin trg 8.

— **kpl. Čitalni stroj (kinematograf za prvo čitanje)** od g. Svet. St. Radojčića, sekr. min. prosvete, Beograd, Poenkareova ul. št. 28/1, o katerem smo zadnjič poročali in o katerem bomo imeli še priliko poročati, se dobi tudi v latinici in z gotskimi črkami pod istimi pogoji, kakor cirilski.

— **kpl. Čitanka za poljoprivredne i druge produžne škole i za više razredne osn. škole.** Sredili: Svetislav Radojčić, sekretar min. prosvete i Djura Terzin, škol. nadz. Drugo izdanje. Cena 14 Din. Dobliti se može kod S. Radojčića, Beograd, Poenkareova, br. 28/1.

Ocene.

— **k Engelbert Gangl: Zbrani spisi za mladino.** Sedmi zvezek. Pripovedni spisi. Last in založba »Društva za zgradbo Učiteljskega konvikta«. Cena vez. izvodu 18 Din, elegantno vezana 20 Din.

Priznani mladinski pisatelj Engelbert Gangl je podaril mladini zopet lepo darilce. Zbral in izdal je sedmi zvezek spisov za mladino in jih izdal v bogato ilustrirani izdaji. V knjižici so zbrane basni, legende in drobne povesti, berivo, ki je otrokom najpriljubljenejša snov. Knjiga se odlikuje po čistem in izbranem jeziku. Posebno dobro posrečene so bogate in lepe ilustracije, katerih je na 90 straneh dvajset. Ganglovi mladinski spisi so lepo darilce mladini ob vsaki priliki. Dobi se v vseh knjigarnah.

— **Čitanka.** Svet. Radojčić — Djura Terzin. Ministarstvo Prosvete Kraljevine Srba, Hrvata i Slovenaca Odeljenje za Osnovnu Nastavu ONBr. 48.401, 27. novembra 1922 godine u Beogradu. Na osnovi mišljenja Glavnog Prosvetnog Saveta Gospodin Ministar Prosvete O. N. Br. 48.401 od 27. nov. 1922 godine doneo je odluku: Da se čitanka za poljoprivredne i druge produžne škole i za više razrede osnovnih škola sredili: Svetislav Radojčić sekretar Ministarstva Prosvete

in Dura Terzin, školski nadzornik u izdanju Svetislava Radojčića, i dr. odobri kao udžbenik privatna izdanja za sve osnovne i produžne i poljoprivredno produžne škole u Kraljevini, dok ne nastane mogućnost za izradu čitanaka državnog izdanja. Dostavlja se prednja Ministarska odluka radi znanja i saopštenja svima mesnim školskim odborima i upraviteljima škola. — Vsebina: Kako je postalo zemljišče? — Zemlja crnica (Humuša). — Glavne vrste zemalja. — Osoko ili mokrača. — Oranje. — Plug. — O semenu i sejanju. — Pšenica. — Ječam. — Raž. — Ovas. — Proso. — Heljda. — Kukuruz. — Stočna repa. — Lucerka. — Konoplja. — Hmelj itd., itd. — O šumama. — Iz živinarstva. — Iz mlekarstva. — Osiguranje. — O konzerviranju. — Pčela. — Svilena leptirica. — Muva. — Narod i domovina itd., itd. — Knjiga je polna in bogata za kmetske nadaljevalne šole in razširi obzorje učenčevu z ozirom na njegov bodoči poklic. Poleg sestavkov strokovne vsebine so zastopana tudi berilca in pesmi, ki dajejo pouku malo izpremembe. Posamezni sestavki so izpopolnjeni tudi s slikami. Pogrešamo pa kazala.

— **k Uzroci našega diskredita u Americi.** D. F. Andričević. Vsebina: Uzroci diskredita. — Početak iseljivanja. — Statistika iseljivanja iz Jugoslavije. — Dosegljanje u Ameriku nakon god. 1898. — Društveni život iseljenika. — Kulturne ustanove. — Duševni odgoj. — Škole. — Jugoslovanska novinarstvo. — Zaključak.

— **k Ivan Zorec: Pomenki.** Dobi se v založbi Učiteljske knjigarnice v Ljubljani. Strani 183. Cena 11 Din.

Vsebina: V sobi šte. 12. — Domačija ob Temenici. — Mana. — Na polpotu. — Za doto. — Francka. — Njena pot. Vsebina je zabavna in je knjiga prikladna za vsako javno, ljudsko in tudi domačo knjižnico ter nudi tudi privatniku mnogo zabave.

Naša gospodarska organizacija.

— **g. Članarina in darila za učiteljski konvikt.** Šolsko vodstvo v Št. Jerneju na Dolenjskem 9 Din; šolsko vodstvo v Radečah pri Zidanem mostu 90 Din kot članarina za september t. l. — Šolsko vodstvo v Št. Jerneju za oktober t. l. 8 Din. — Hvala! Živili darovalci in nasledniki!

— **g Učiteljska stavbna zadruga v Ljubljani** vabi na redni občni zbor, ki se vrši dne 21. oktobra t. l. ob 10. uri v »Učiteljski tiskarni«. Dnevni red: 1. Poročilo predsedstva in blagajnika. 2. Sklepanje o likvidaciji zadruge. 3. Slučajnosti. — Odbor.

— **g Krožek mariborskih učiteljev-upokojecev** je sklenil na svojem zadnjem mesečnem sestanku, da pristopi korporativno k »Učiteljskemu domu« v Mariboru. Ta sklep je tem bolj razveseljav, ker nam kaže, da se celo upokojevi učitelji zavedajo velikega pomena »U. D.« za mariborsko oblast in hočejo od svojih že itak pičlih pokojnin žrtvovati letno po 10 Din članarine kljub temu, da imajo že vse otroke preskrbljene in ne bodo njihovi otroci rabili pomoči te institucije. Kaj poreko k temu sklepu pa mnogi aktivni učitelji, učiteljice in učiteljska društva, katerim je letna članarina 10 Din previšoka in odlašajo z pristopom? Zemljišče je že zagotovljeno, leta 1925. moramo pričeti s stavbo. Če vsi sodelujemo brez izjeme, potem je to mogoče. Naj bode sklep vrlih mariborskih učiteljev-penzionistov glasen opomin vsem aktivnim tovarišem, tovarišicam in učiteljskim društvom, ki še niso pristopili k »U. D.« V nas samih je spas!

Obrambni vestnik.

— **ob Da bo naše učiteljstvo poučeno,** kako se iz nas norčuje in nas smešči urednik Mariborske »Straže«, katoliški duhovnik Golec Janoš, ponatiskujemo iz njene 106. številke sledeči člančič: »Komedija in žaloigra so pri nas na kmetih nove poletne počitnice oziroma sedanji pouk po teh počitnicah. V šolo ne prihaja niti ena tretjina otrok ter se seveda ne njim ne učiteljstvu ne ljubi resnega dela. Toliko da pro forma »šolo držijo«, sicer pa vidimo in slišimo navadno še 15—20 minut, tudi pol ure po začetku »šole« deco se pogovarjati ali vpitii; odmori se prav vestno izrabijo in nategnejo na četrte ure in čez (pri štiriurnem pouku torej blizu eno uro odmora!). Da je komedija popolna, je višji šolski svet, videč, da so razmere močnejše nego trma UJU-učiteljstva, milostno dovolil, da se podeljujejo do novembra dopusti otrokom, ki jih doma potrebujejo. Tu se vam začne že tra-